

Припрема за први разред

Припрема детета и припрема родитеља

из угла дечјег психолога ОШ „20. ОКТОБАР“ Весне Јањевић-Поповић

Ако драстично осликамо савременог будућег првака: видећемо дете које може да прати садржаје ако су распоређени по принципима музичког спота или рекламе.

Највећи проблеми су у смањеној пажњи, концентрацији, не развијеној култури слушања других. Слаба је контрола сопственог понашања и одлагања својих потреба, најчешће, слабе способности вербалног разрешавања конфликта. Провођење слободног времена више усамљенички, испред телевизора и компјутера, мало у комуникацији са другом децом и одраслима. Знања о свету и окружењу су случајна, спонтана и неповезана.

Шта знамо о детету ?

Како можемо да одговоримо на следећа питања?

Како се понаша дете у групи, вртићу, дворишту, испред зграде у играма са вршњацима?

Да ли улази у конфликте чешће или ређе од других.?

Уме ли да сарађује, контролише своје понашање, да чека свој ред, да саслуша другог...

Има ли осећај емпатије - да ли зна како се други осећају...,да ли уме да тражи помоћ, и да је даје другоме...

Показује ли иницијативу у активностима, може ли да излаже пред групом..

Уме ли да адекватно процењује сопствене способности: шта може, уме ..., шта о себи мисли и својим способностима?

Уме ли да се игра: деца која умеју да осмишљавају своју игру, прате суиграче у игри , употребљавају своју машту - припремљена су и за школско учење.

Да ли предшколци знају основне градске знаменитости и понеку причу о њима...

Радне навике и рад детета у кући....у којим кућним активностима доприноси у складу са својим могућностима и узрастом?

Колико је дете самостално?...

Одговори на ова питања одредиће активности припреме детета за школу.

Уколико дете реагује агресивно, не уме да сачека свој ред, нестрпљиво је. Има обичај да препозна туђе намере и понашање као угрожавајуће типа "намерно ме је спотакао, гурнуо и сл", и обично има слаб и недовољан речник да опише своја или туђа осећања. То је вапај у помоћ да се реагује у припреми детета пре поласка у школу.

Како?

Вежбањем контроле сопственог понашања; богаћењем речника: описивањем различитим речима свих осећања која њега и друге обузимају; вежбањем и хваљењем када вербално разреши конфликт!

Важно:

§ Што чешће организовати у породици **заједничке пријатне активности**, игре, разговоре, шетње са дететом- најбоље непосредно по доласку са посла или повратку детета из вртића или школе.

Први заједнички тренуци морају бити испуњени сигурношћу, поверењем и пријатном атмосфером (**без обзира колико је родитељ исцрпљен, гладан, уморан, узнемирен- он је одрастао и одговоран за доживљај сигурности свог детета!**) Понекад је довољно само пола сата разговора- размене детета и одраслог. Уколико стварно, озбиљно, искрено желите да помогнете свом детету у тешкоћама контроле свог понашања морате се потрудити- прве резултате можете очекивати ако преиспитате и промените и своје понашање тек после месец или два. Понашање које штети и вама и детету није настало за месец дана, логично је, да и за промену треба барем четвртина времена настајања...?! Контролишите сами себе тако што ћете бележити у једном блоку којих сте се игара играли или шта сте **радили заједно** са дететом.

§ **Организација режима дана**: довољно мирних и активних делова дана: ограничити време испред компјутера и телевизора 1-2 сата у дану!(Превише утисака које не могу да разумеју или стално исти тип визуелних активности , које не прати разговор или анализа, закључивање или размишљање).

Пред спавање мирније активности!

§ **Позитиван завршетак дана**: резимирајте заједно шта је свако од укућана добро урадио тог дана. Оно што вам се није допало имали сте прилике да регулисате раније. Вече није тренутак за звоцање и приговарање. Читање приче пред спавање није изашло из моде.

§ **Примењујте дете** када је мирно и сталожено, ангажовано, а не само кад има напад беса! Не дозволите да прекидач за ваше укључивање у његов живот буде кажњавање, или неадекватно дечије понашање.

§ Када нешто захтевате од дета: нека то буде **један захтев у једном тренутку**. Све што имате да кажете, кажите када сте близу детету, без много речи. Ако довикујете детету- личи ће му на грдњу или приговарање ...и престаће да вас слуша. Истраживања показују да немирна деца пажљивије слушају мушкарце, можда зато што по правилу употребљавају мање речи од жена!

Изаберите мали број важних правила. И награђујте придржавање. Награде морају бити и заједничке игре, а не само куповина.

§ **Бајке** су најбољи материјал за вежбање емпатије. Како се ко осећао у Ивици и Марици? Шта би могло да се пожели од златне рибице. Како је рибици кад сви од ње траже да испуни жеље, има ли и она неке жеље, шта је јунак радио, шта је могао друго да уради, да ли се плашио.... Златокоса и три медведића- како су се медведићи бринули о њој, и нису је грдили што им је појела вечеру, поломила столицу....

§ Покушајте да видите свет очима агресивног детета: како им може изгледати дан ако их стално неко грди, тражи да буду сталожени, а они то без туђе помоћи не могу. Како се ви осећате да ли сте ближи осећањима агресивног детета или невине жртве?

§ **Игре:**

Коришћење маште је најбољи начин да се у игри вежбају оне способности које ће касније требати у животу. Игре кобајаги, брзо и лако укључују децу:

Игра у пару : један тражи предмет од другог и убеђује га да му суиграч да играчку. Играч може да да предмет-играчку, тек кад буде лепо замољен. Разговара се: кад, на које речи, је било најлакше дати предмет. Парови мењају улоге. Игра је све сложенија што је омиљенији предмет.

Игре **вежбања емоционалног речника**: цвет емоција- свака латица је нека емоција: деца слажу латице око цвета и говоре о ситуацијама када су осећали дату емоцију; давање што више речи за емоцију, опис осећања- најбоље је разговарати са више деце да би разменили са другима. Може се постављати питање тада си тако урадио, а шта си могао и другачије да урадиш....

Вежбе контроле свога тела: све игре лети-лети ..., плива-тоне, дан-ноћ..., или заједничко играње каже се име свог суседа и нека биљка, цвет, дрво, воће ...у што бржем темпу ; на крају игре се обавезно добије задатак да се каже нешто посебно лепо уз свако име играча.;
-Групне игре возића или стоноге , ланац деце који понавља исте покрете..;

-Све игре парова који се играју огледала један другоме...измишљање приче о мачету (док деца леже опуштено на тепиху), које се сунча, протеже, гребе ноктима по тепиху;

-Игре замишљеног држања на длану уплашене птичице : Како ћете јој показати да је нећете повредити? Шта можете да урадите да она пожели да опет код вас долети...?

-Замисли да си постао чаробњак који може да ради само добре ствари- шта би све могло да се уради...?

Проверите дечја знања о непосредном окружењу.

Нека вам испричају неколико реченица о најобичнијим кућним предметима, кућним љубимцима, својим пријатељима. Шта и како су вам испричали?

Уведимо децу у свет предмета тако што ћемо:

Када говоримо о предметима - обратити пажњу деце на :

► *спољашња својства и карактеристике предмета: како споља изгледа; од чега је направљен; чему служи; како би било да тога предмета нема у животу људи....?*

► *њихове унутрашње, функционалне карактеристике,*

► *различити односи и међузависности између предмета.*

Овакост се развијају опажајно практично; опажајно представно и ставрамо услове да анализирају окружење!

Почните од најобичније столице....!

Како систематизовати знање о животињама- следећи следом питања :

- 1. Каква је то животиња?*
- 2. Где живи?*
- 3. Чиме се храни?*
- 4. Како се брани од непријатеља?*
- 5. Како је прилагођена условима средине?*

Шта ваше дете зна о вашем занимању или других укућана?

Рад људи :

- 1. Какав је то рад?*

2. Какве резултате, производе даје тај рад?

3. Каква је корист, значај, тога рада?

4. Шта треба имати да би се тај рад остварио? материјал? средства?

5. Које су основне радне операције карактеристичне за дату врсту рада?

Да ли дете треба да зна да чита и пише пре поласка у школу?

Погрешно питање!

Право питање је да ли је дететов говорни развој на потребном нивоу за усвајање писмености И каква је мотивација детета за учење читања и писања.

Постоје деца која спонтано почну да читају око шесте године; има деце, која су у већини, која читају после првог полугодишта првог разреда.

И једни и други у каснијем животу су мање или више успешни зависно од радних навика, мотивације за учење, подршке своје породице током школског живота.

Садржај припреме за школу са аспекта почетног описмењавања зависи од онога што знамо о развоју детета, о неопходним процесима којима дете треба да овлада да би успешно усвојило писменост.

Психолошка и педагошка истраживања у свету и код нас откривају основне предуслове успешног савладавања писмености (будућег читања и писања).

Неопходан је базични, ниво разумевања језика, учествовања у комуникацији изношења свога мишљења, да уме да размишља о језику, манипулише његовим карактеристикама, да се сам језик третира као објект мишљења. Да је изложено читању- да му се читају приче и заједнички разговара о прочитаном.

Карактеристике дечијег знања и размишљања о језику које се могу развијати 5-6 година (а, значајни су предуслови овладавања писменошћу) су :

Свест о гласовној структури речи која се огледа у способности деце да анализирају речи на њихове саставне делове, гласове, као и да их синтетиче из њих;

Свест о речима као деловима реченице који носе значење;

Прагматичка свест: свест о адекватности послате поруке; прилагођавање поруке према особинама саговорника.

Истраживања показују да деца са слабо развијеним или неразвијеним овим способностима, касније имају тешкоће у савладавању читања и писања.

Овладавање гласовном анализом речи, свешћу да је говор дељив до нивоа гласа, аспекти формирања појма речи - реч као смислени део реченице битно је повезати са осетљивошћу за учење, у време када се формирају нове способности деце.

Зато је битно коришћење богатог репертоара игара са гласовима и речима.

Све игре нађи **реч на слово на слово**, изброј колико гласова има у речи...Или, за један глас другачије : **сом, дом, сок, сос, нос, кос,**

Нађи **малу ствар која има дугачко име** (на пр. телефон, .) Сети се **велике животиње са кратким именом....**(кит, слон,..) или **мале животиње са дужим именом**(слепи миш, ...веверица...)

Графо-моторика ?

**Не дозволите да подлегнете свескама на велике и мале линије
Оставите те активности за време када стварно буде у школи!**

Све игре прстима, сецкање маказама, прављење, вајање, оригами, танграм, цртање, низање перли....су одлична вежба моторике шаке.

Подсећање на коришћење папира од горе на доле и са лева на десно, довршавање својих цртежа су довољна припрема за будуће писање.

Различити радни листови су само један тип активности у припреми деце за школу.Они не могу и не смеју да замене свакодневне животне активности откривања света слова, знакова, бројева.Зато је добро да деца имају своје блокови, свеске за лична и колективна открића .

Припрема у односу на услове у којима ће дете бити у школи

Шта је типично за школу ?

Рад по задатку у тренутку када то одговара одраслом, а не детету и по темпу који не мора да одговара детету!

**Шта то захтева?
Одлагање својих потреба, концентрацију, пажњу, памћење, рад по налогу.**

Овакве захтев у игровном задатку често имају деца и у вртићу. Остаје питање колико систематизовано и колико свако дете током различитих ситуација навезба да сачека свој ред, поштује правила, вежба пажњу и резонување у ситуацијама игара „искључи трећег“, шта недостаје...и слично, колико их подстичемо да доврше започете активности.

Новија истраживања квалитета дечјег играња, подчињавања правилима, развијања сценарија играња,....показују да су деца са развијенијом, маштовитијом игром и маштом уопште, спремнија за школско учење!

Лишени играња деца губе, њихове активности су скромног репертоара, постају везане за непосредну ситуацију, понашање одраслих који их окружују, нису самостални.

Одрасли ствара услове за дечју игру и играње кроз:

- *богаћење дечјег животног искуства о стварима, људима, занимањима, људској делатности*
- *увођење у културу играња: упознавање са новим играма, правилима, поштовању правила, сарадњи са другима у игри, развијање партнерских односа у игри*
- *заједничко играње одраслих и деце,*
- *подржавање дечјег самосталног стваралаштва у игри и међусобне комуникације са вршњацима*
- *увођење нових идеја у игру и проширивање садржаја играњ*

Показатељи развоја игре и играња у односу на дете:

- *може да смисли садржај, заплет за заједничку игру*
- *уме да уђу у улогу у симболичкој игри (на најстаријим узрастима играју се у замишљеном простору, а не реалном)*
- *самостално ствара услове за игру: користи расположиви материјал, партнерски се односи према другима (на најстаријим узрастима успева да усаглашава своју замисао о игри са туђим)*
- *познаје , игра се и самостално поштује правила у друштвеним играма*
- *уме да тражи помоћ и сарадњу од одраслих*

- *уме да се игра најразноврснијих игара*
- *слободно се и заинтересовано играју...*

Права припрема за школу је разумевање свог непосредног окружења, развијање осећања одговорности за своје поступке и стална искрена подршка одраслих, богато развијена МАШТА И ИГРА